

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön. — ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok,
gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi
és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. — Egy példány 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **BETEGH PÁL** LAPTULAJDONOS
FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a
kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Apróhirdetések szavankin
4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszábas szerint
Nyit-tér sora 1 K. — M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. sz.

Kossuth Lajos Tódor a gazdasági ujjaszületésről

Kossuth Lajos Tódor egy ujságíróval folytatott beszélgetés során igen érdekesen nyilatkozott Magyarország gazdasági ujjaszületéséről. Magyar ország nagyiparáról, gyáripari fejlődéséről. Az érdekes nyilatkozatot a P. N. nyomán a következőkben közöljük:

Nehéznek látom magyar hazám helyzetét, — mondotta — de ha a politikai regeneráció bekövetkeznék és azt bölcsen és okosan föl tudják használni, mégis nagy remény van rá, hogy az ország a biztos boldogulás útjára jut. Ehhez azonban, hogy sikerüljön, a politikai ujjalakulás mellett — amelyről én most nem beszélek — meggyőződéseim szerint szükség van arra, hogy regeneráció álljon be gazdasági téren is. Mert ahhoz, hogy Magyarország — a mi hitünk és ideálunk szerint való Magyarország! sikert és önállóságot érhesen el, elengedhetetlen feltétel, hogy képes legyen megállani az egyre fokozódó, sőt ezután még mérhetetlenebb arányokban növekedő világversenyben. Ez a gazdasági ujjaszületés pedig épp oly kevésbé fantom, mint ahogy nem az a politikai regeneráció. Csak az kell hozzá, ami emehhez: ha az egész magyar társadalom kezét fogva és ebben az egyesülésben nem pártokra oszolván, hanem közös céllal hozzálat olyan tervek megvalósításához, amelyeket a versenyben már az egész Nyugat népeinél készen talál.

— Tudom, hogy nagyok a nehézségek, — folytatta — először is az, hogy nincs a kezdéshez kedv, se önbizalom. — Valahány magyar emberrel összekerülök, mind azt mondja: szegények vagyunk, rossz a viszonyok, a nép nyomorúságban él, az urifajta pusztulóban. Nem egészen így van. Számadatokból tudom, hogy Magyarország rendelkezik mindazokkal az erőforrásokkal, amelyek az egész világgal versenyképessé teszik, csak nem akarnak és nem mernek és... no igen... és egy kicsit nem is tudnak kezdeni dolgokat a világverseny számára.

— Itt van első sorban a nagyipar — szólt a részletekbe bocsátkozva. — Az erőfeltételek bőven megválnának hozzá. Pénz nincs? Dehogy nem volna, ha keresnénk. De a magyar ur idegenben nem keres, a magáét nem meri rááldozni. Nem mintha szorgalmas, munkás, igaz ember nem volna a magyar ur, sőt nagyon is az, meglátszik a gazdaságán, ha maga viseli a gondját. De arra, amire teszem itt Olaszországban nemese és főrangúak (akik pedig nem kevesebbet tartanak az ősi nevükre) százával képesek arra, hogy kitaláljon, megalapítson kezdettől fogva nemzedékeken át napról napra türelemmel és kitartással, az avultat nyomról-nyomra modern eszközökkel pótolva, vezessen gyárat, ipartelepét, nagyobb-arányú vállalatot, arra — sajnos — a magyar uri társadalom magát képesnek nem tartja. Itt magában Milanóban tudok nem egy embert, aki főrangú — herceget is, meg bárót is — és gyára van, amelyet ő maga vezet. Ismerek egyet, aki huszonöt évvel ezelőtt semmivel kezdte és ma milliomos a gyárából; de mutasson magyar urat illet, akár csak egyet! Pedig hogy Magyarországon is mennyire vihető az ipari produktivitas, arra elég, ha két példát mondok

csak azok közül a vállalatok közül, amelyeknek belső viszonyait magam ismerem. Az egyik egy nagyarányú vaggongyár (megmondja, hogy melyiket gondolja), az nemcsak nekünk, az olasz vasutaknak szállít, hanem szállít kinába, Indiába, Dél-Afrikába. Óriási világforgalmának jelentékeny a haszna, de — tudtommal — csupa bécsi pénzember van benne, magyar egy sem. Aztán van egy gummi-gyár Magyarországon, amely odáig vitte, hogy ügynöksége után konkurrálni képes az itteni világhírű Dal Pozzo-gyárral a tulajdon fészkeben, magában Milanóban is! Ennek sincs egyetlen magyar részvényese sem s ha talán a magyar közélet valamelyik szereplője benn is van az igazgatóságában, az, tudjuk, hogy csak nominatív szereplő, a pénzt osztrákok teszik zsebre. Az erőfeltételek tehát — ismétlem — megvannak, a gyakorlati érzék sem hiányzik, csak a bátorság nincs meg, hosszú évtizedek politikai depressziója nyomta le.

Azt mondják némelyek — beszélt tovább Kossuth — sőt igen sokan mondják, hogy Magyarországon a nagyipar fejlődésének legnagyobb akadálya: a magyar nép. Hogy nincs munkaerő és hogy a magyar parasztot nem lehet gyári munkára nevelni. Erre meg csak kérdése felelhetek, azzal, hogy: hányan próbálták meg? Az igaz, hogy a magyar paraszt, ez a szívós, becsületes jóérzésű fajta, évszázados szokásokhoz képest szívesebben él a szabadban, ahol nem köti a munkához semmi idő, sem parancs. De ha a gazdasági munkában olyan nagyon hasznavehető, miért ne lenne az a gyári munkában: hogyha látja, hogy teszem azt a saját földesura is annak szenteli magát és gazdagodik! Csak a példát lássa maga előtt és módot adjanak neki rá, hogy a gyári mesterséget megtanulja, csak egyetlen generáción át biztosítsák a megélhetését a magyar parasztnak, meglássák mennyire rávehető a gyáriparra. Addig igenis, kellenek odaidegen munkások, amíg a magyar munkás-gárda kinevelhető, de aztán nem hiszem, hogy a biztos kenyérért a magyar is hozzá ne simulna a gyári szigorúsághoz. Persze, idő kell hozzá és türelem és kedv, sok-sok kedv!

S miközben így fűzte tovább a gondolatait Kossuth, közbevetőleg mondta:

— Hígyje meg, sokat tesznek a nyugati szokások is. Ez ugyan csak részletkérdés, amely szinte mellékesnek látszik a nagy gazdasági problémában, de — ez az én egyéni felfogásom — mégis nagyon fontos. Budapesten például az emberek fél-élete klubban, meg kávéházban telik el. Mondja csak, hány kávéházat látott itt Milanóban vagy Génúában, vagy Francziország nagyobb városaiban? Ugy-e itt alig van egy néhány. Klub sincs több. Az emberek vagy dolgoznak, vagy otthon pihennek. És csodálatos, milyen nagy szociális jelentősége van például az olyan csekélységnek is, hogy önök délután két órakor ebédelnek! Aki kettőkor jól beebédel, az tele gyomorral inkább sziesztázik aztán nap-estig, dolgozni kevesebb a kedve. Az egész nyugaton másképp van ez. Tizenkettőkor besiet az olasz, vagy a francia, vagy az angol a vendéglőbe, vagy megy haza és eszik sebtiben egy gyöngye dejeunnert, amely meg nem terheli, aztán megint következik a munka késő estig. Este aztán ebédelhet kedve szerint. Így az egész napja a mun-

káé és itt dolgoznak is ám és fejlődnek és gyarapodnak a munka emberei s ezért tarthat lépést fél Európa az amerikai versennel, amely után majd — nem is sok évtized múlva — következik a nagy rodéziai verseny, Délafrika, amely mesés produktivitását már is érezteti.

— Azért hát azt mondom, — voltak Kossuth szavai — ne huzódjék el a magyar társadalom sem a nagy versenytérrel és szerencsés gazdasági helyzetét emelve, akármilyen erőfeszítésbe kerül is, a nagyipar megteremtésével, mert erős hitem szerint Magyarországnak mostanában a legelső elérhető és kétségtelenül pozitív célja a gazdasági önállóság s minden percért kár, a melyet az arra való magyar urak nem a gazdasági életképesség megszilárdítására, a mezőgazdasági érdekek biztosítása mellett nem a gyáripar megteremtésére fordítanak. Nem akarok és nem is szoktam politizálni, de azért nem hallgathattam el azt a meggyőződésemet, hogy szívós kitartással keresztülvitt egységes gazdasági program biztosíthatja csak a modern Magyarország önállóságát.

A kisipar jelentősége és jövője.

— Spaller József szakiskolai tanártól. —

(Folytatás és vége.)

4. A bőripar.

a) A timár-ipart, mely 1890-ben 3270 önálló iparost számlált hazánkban a gyáripar tönkretette. Szövetkezés útján megfelelő befektetéssel, gépek alkalmazásával talán még segíthetnénk a bajon.

b) A lábbeli iparban a csizmadia iparnak, mely a mondott évben 46659 egyént foglalkoztatott, nem a gyáripar ártott, hanem az izlés és népszükséglet változása. E mellett a szükséglettel szemben — tömérdek ez iparral foglalkozók száma is. Furcsa dolog! Idegen államok elküldik hozzánk embereiket, hogy a nép szükségleteit kipuhatolják, izlését ellessék: s mi nem törődünk azzal. Pedig, ha valahol, ez épen az ipar terén okoz kimondhatatlan károkat A szövészeti ipart (már a bécsi, a csehországi gyáros tudja mi tetszik a mi népünknek s ebből indul ki árucikkeinek készítésében. Ime! az izlés kielégítése mily fontos tényezője az iparos boldogulásának.

c) A cipész-ipar 30,056 iparosával nehéz harcot vár a gyáriparral szemben. S mert a közönség azonnali és olcsó árat kíván — nem törődve olykor annak jóságával — nehezen állja ki a versenyt.

d) A szücsipar nemzeti viseletünk folytán s mert itt a kézi munkáé az elsőség, megmarad kisiparnak. Noha a haladással a tudomány fejlődésével már e téren is láthatók a rombolások. A téli bunda készítésnek, mely oly jó jövedelemforrás volt, a vasuti kocsikban való utazás sokat ártott.

5. Szóljunk most a fonó és szövőiparról. Ezt a leggyászosabb sors érte. Ez leghamarább kisiklott a kisiparos kezéből. S ha még itt-ott ragaszkodnak az iparághoz: ennek oka a kisiparosok szívósságában, másfelől a népleleknek még — hála Istennek! sok helyen észlelhető tradicionális hajlamaiban keresendő, mely a multak emlékein csüng. Bizony ott, a hol azok a szép, tartós székely-szöttesek még a nép viseletét képezik: — ott más annak a népnek a szíve-lelke is! Nekem úgy tetszik, mintha azok a kartonok, meg azok a piros harisnyák, melyeket a városhoz közel lakó falusi leányok hordanak, néha az erkölcsi élet lazulását is jelentenék.

6. A ruházati iparban a szabóipar az, a melyre a gyári verseny óriási csapást mért s 48290 szabóiparos közül nem egyet a tönk szélére juttatott. A férfi és női ruhafélékből a legújabb forgalmi statisztikai adatok szerint 39 millió értékű áru hozatott be külföldről, körülbelül 6 millió kivitellel szemben.

Nézetem az, hogy tekintettel arra, hogy a gyári ruha tartóssága iránt a bizalom csökken, kellő szakértelem különösen a szabászatban való jártasság ezer meg ezer iparos családnak nyújthatna tisztességes megélhetést. Olesó husnak hig a leve. Ezt a magyar társadalomnak is be kellene már egyszer látnia.

7. Az élelmi ipart, a sok komoly dolog mellett egy kis tréfával is élve, nem félttem addig, míg a magyarnak életelve az: hogy az a másik, a mit lenyelünk, vagy az a gondolkozásmód: a ki hátul marad, az tegye be az ajtót! Nemzeti jelszavak, a melyeknek követői közül emeletes házat még egyik sem épített.

S ha már most kisiparosaink minél főbb vonásokban ecsetelt rengeteg számát vesszük, ha vesszük azt a fontos munkakört, a melyet édes mindnyájunkért, a társadalomért jöttekért betölt, ha az ipart és az ennek közvetítéséből élő kereskedelmet, mint nemzeti életünk szíverését tekintjük, mely verejtékes munkájával folyton gyűjti, folyton hordja az anyagot, hogy a nemzeti élet szükségleteit kielégítse: akkor a kisipar életén ejtett sebet érzi e hazának minden gondolkozni tudó, jóérzésű fia. A lázas munka országszerte folyamatban van: hogy hazánknak a munkás elemét, s mert a munka nemesít, hazánknak ezen erkölcsös, szívből-lelékben hazafias népét — megmenthessék. „A nemzetek ipari haladás nélkül nem lehetnek nagykorúak s az a társadalom, a melyből az iparos elem hiányzik egyoldalú. Az ipar- és kereskedelem terén elmaradott nemzetek eladósodnak, elveszítik gazdasági s egyben politikai függetlenségüket. A magyar iparpolitika a kisipar megmentését tűzte ki egyik legerősebb feladatául.

Egyet ne feledjünk! A megélhetésért való küzdelem; küzdelem a kenyérért: a társadalom 95. százalékának közös sorsa. Ugy látszik, hogy a 20. század a számadásoknak, a megélhetésért való küzdelemnek a Golgothája Sokrates minden idők legnagyobb bölcsé a halálról azt mondotta: lehet-e a halál az egyes emberre nézve szerencsétlenség, midőn az mindnyájunk közös sorsa. S most kérdem: hát a szegénység az egyesekre nézve boldogtalanság-e, midőn látjuk, hogy milliók meg milliók küzdenek a mindennapi kenyérért. Ne essünk kétségbe, mert a munkás kéznek s a jó lelkű embernek: megadja az Isten a buzgó lélekkel kért mindennapi kenyeret.

Annak a népnek, a mely elmondhatja a költővel:

Talán nem adtam vért, nem őseim,
De fáradoztak híven kezeim
S munkám után viritó lett a föld,
Isten s embernek benne kedve tölt!

Annak élni kell. Csak előre a munkásságban, előre észszel és egy szebb jövőbe vetett hittel!

Az ipari munkások szabad lyceuma.

A polgári önképzőkör nagytermében a mult vasárnap délután megjelent 130 hallgató jelenlétében Dózs Jakab főreáliskolai tanár tartott előadást; érdekes statisztikákat mutatva be a világ egyeteméről. Előadását élénkitette és maradandóvá tette szép rajzaival, melyeket a számok megelevenítése, könnyebb szemléltetése céljából, csinos kivitelen készített el s előadás után az olvasóköri is ajándékozott. Így az első tábláról megismertük, hogy a föld államai milyen területtel bírnak. A földrészek területi nagysága a legújabb statisztika szerint: Ázsia 44 millió, Amerika 39 millió, Afrika 29 millió, Európa 9 millió és Ausztrália 8 és fél millió négyszögkilométer. A föld minden részén van birtoka az angolnak, még pedig értékes birtoka, 29 millió négyszögkilométerben. Az orosz is elsőrendű birtokos, nagyságra nézve 23 millió négyszögkilométer, de az övé jó nagy részben (Sibéria) kopár és lakatlan. A többi államoknak: Német, Francia, Kína, mind kevesebb a birtokuk nagyságra nézve, ámbár ezek is jókora kis birtokok.

Népesség tekintetében is Ázsia jár elől az ő sárgafajú népével, melynek száma 848 millió, míg a más 4 földrésznek együtt is csak 671 milliót teszen ki lakóinak összes száma. Tehát nem ok nélküli a sárga fajtól való félelem, mert ha egyszer a műveltség bizonyos fokára emelkedik, egész Európát könnyen veszedelemmel fenyegetheti. Kínának egyedül annyi lakója van, mint Európának, 370 millió, a kis Japánnak pedig 44 millió. Kereskedelmi tekintetben legnagyobb kivitelnk van gabonából 397 millió korona értékben, azután vágó és ígásmarhákból 191 millió K, továbbá fa, szén, tőzeg stb. 60 millió K-ban; ellenben behozatalunk legnagyobb a pamutáruból, 149 millió K, gyapju és ruhaneműekből 108 millió K értékben. Összesen behozatalunk 1117 millió K. Kivitelnk pedig 991 millió K értékű.

Fegyveres erő tekintetében a világ államai, különösen Európában, a magas műveltség honában, igen magasán állnak, mondhatjuk nyakig vértézettek, a kicsiny Svájcot kivéve, mely béke idején nem is tart katonaságot, csupán rendőrséget. Franciaországban béke idején a létszám 650 ezer emberből és több első rendű csatahajóból áll, Oroszországa 930 ezer ember, míg a hármasszövetségünk béke idején való hadiereje 1,197,000 katona, mozgósítás esetén 5 millió és tartaléka 15 millió, 723 csatahajóval és 5040 hajóágyúval.

A most harcoló kis Japánok 1901-ben 35 ezer katonából, 12,000 tisztt, 1116 ágyú, 82000 lovasság, 910 csapatszallító hajó, 9 cirkáló és 20 torpedó hajóból állott a hadiereje s ma győzedelmesen nyomul előre Mandzsuriában.

Ezen valóban érdekes statisztikai adatok bemutatását a jelen voltak nagy élvezettel hallgatták, ugyszintén Sándor Ferenc szavaltatát is, ki Havas Jolánnak „A templom és gyár” c. szép költeményét adta elő igen ügyesen.

Előadó fáradozását, értékes előadását Solyomossy Endre biz. elnök köszönte meg, mely után befejezésül a szöveget énekelték el a jelenlevők.

A jövő vasárnap Lember János kir. tanfelügyelő tart előadást: „Az iparos ifjúság neveléséről”. Előre is felhívjuk rá az érdeklődők figyelmét.

Különfélék.

A bőrnadrág.

Manó, szerkesztőségünk idült és megbízhatatlan barátja megjelent megszokott és bizalmasan körünkben. De ez egyszer nem jött egyedül, hóna alatt szorongatta a sorsharagot, mely közhit szerint egy anyaméhben született a költővel.

A sorsharag ez alkalommal 5 szarvasbőrnadrágból állott, melyeket Manó, szerkesztőségünk barátja, mely undorral helyezett el a legközelebbi székre.

— Itt van, ezt tegyék ki a lapba hörgött félelmetesen, s mi noha szarvasbőrnadrágot elvből lapunkba ki nem teszünk, kérdőleg és igen barátságatlanul tekintettünk rá.

— A dolog úgy áll — kezdé barátunk, hogy régi óhajom volt egy szarvas bőrnadrág. Célozgatam is gyengéden kedves nőm előtt, hogy igeu alkalmas meglepetés lenne a fentemlitett öltönydarab, de rendszerint nyájas Cecilkém e megjegyzésekre oly nyugtalanul nézett rám, hogy célzásaimat azonnal magamba fojtottam.

Leányom, ki a jelenet tanuja volt, azonnal előadást tartott a legújabb divatról, mely a szarvasbőrnadrágot immár tulhaladott álláspontnak tekinti és annyira meggyőződött igazáról, hogy kalapomat fejembe vágva „A kedélyes korszó asztaltársaság” körébe robogtam.

Mivel azonban e társaság elnöke, Spriccer Tóni szintén szarvasbőrnadrágot visel, a dolog itt is szőnyegre, illetőleg padlóra került.

Most már magam sem tudtam, kinek van igaza és másnap hivatalomban e kérdést újból fölvettem; nem titkolva el azt sem, hogy nem volna kedvem ellenére személyes tapasztalat utján győződni meg a szarvasbőrnadrágnak, mint olyannak előnyeiről.

Miután azonban kollégáim is egyhangulag lehurrogták, végkép föladtam a reményt, hogy ajándék útján jutok óhajtvá sejtett öltönyömhöz és hosszas lelki küzdelem után betértem Szenkovits János utóda divatár-üzletébe, hol 20 K

leszurkolása ellenében végre kielégítettem nadrág-beli vágyaimat. (A többiek: Persián János, Barcsay Károly, Flórián Bogdán és Virágh József üzletéből vették.)

És mire hazaértem, 4 csomag feküdt asztalomon. Felbontottam az egyiket: egy szarvasbőrnadrágot és mellette pár szó: Emléktől, Ceciléd.

Fölbontottam a másikat, ugyanaz, csak az aláírás más Ez leányom megemlékezése.

Jön a harmadik. „A kedélyes korszó társaság régi tagjának emléktől”. Ezek is bőrnadrágot vettek.

A negyedik csomagot már aggódó kebellem bontottam fel. Sejtelmem itt se csalt, kollégáim bőrnadrágot küldtek meglepetésül.

És most itt állok én, mond öt bőrnadrággal a nyakamon. — És még hozzá négy közülök oly szűk, hogy fel se vehetem: — Mit tegyek, uraim adjanak tanácsot, mit tegyek?

— Tegye maga után be az ajtót — harsogtuk kórusban, mire Manó barátunk szemrehányó tekintetet lövelvén felénk, eltűnt balfenéken, egy szomorú sohajt és 4 bőrnadrágot hagyva maga után.

Szilfenyő

— **Eljegyzés.** Szemlé Ferenc, a helybeli róm. kath. főgimnázium derék tanára, társadalmi köreinek köztiszteltében álló, tevékeny tagja folyó hó 4-én eljegyezte Lendvay Mária helybeli polgári leányiskolai tanítónőt Segesvárt.

— **Új postahivatali helyiség építése városunkban.** A helybeli posta- és távirdahivatal forgalma annyira emelkedett, hogy az igényeknek már nem felel meg. Ezekből a kolozsvári posta- és távirdaigazgatóság új épület kibérlését határozta el. Azon ház- vagy telektulajdonosok, akik hajlandók volnának a bérlet megkötésére, ajánlatukat a helybeli posta- és távirdahivatalhoz folyó évi március hó közepéig adják be.

— **Gróf Lázár Ádám**, Udvarhelyvármegye főjegyzőjét e hó 6-án helyezték örök nyugalomra városunkban. A temetési szertartást Jung-Cseke Lajos apát végezte, a sirnál pedig Ádám Albert tb. főjegyző bucsuzott el a vármegye tisztviselői kara nevében az elhunytól. A temetésen Hollay Arthur főispánnal élén résztvett az egész tisztviselői kar.

— **Meghívó.** Az udvarhelyi római kath. esperes kerületi tanítói egyesület sóvidéki fiókköre 9 évig volt szeretett elnökének főtisztelendő Süller István urnak tiszteletére 1905 évi február hó 20-án délelőtt 11 órától kezdődőleg a róm. kath. főgimnázium dísztermében rendkívüli gyűlést tart a következő műsorral:

1. Fél 11 órakor szentmise.
2. Szózat, előadja a fiókkör énekkara.
3. Elnöki megnyitó.
4. Alkalmi költemény, szavalja Bálint József oroszhegyi tanító.
5. Üdvözlő dal, előadja a fiókkör énekkara.
6. Ünnepi beszéd, tartja Kerecsy Lajos korondi k. tanító, f. kör elnöke.
7. Hlavathy Gizella atyhai tanítónő szaval.
8. Jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése.
9. Hymnus.

— **Közigazgatási bizottságunk** havi rendes ülését tegnap tartotta meg. — Tudósítást jövőre hozzuk.

— **Koszorúmegváltás** címén a helybeli Ipari és Gazdasági Hitelszövetkezet Lázár Ádám gróf, a felügyelő bizottság egyik tagjának elhunytá alkalmából helyezte el a második husz koronát a város polgármesterénél jótékonycéllra. — Eddig a példa követőkre nem talált, ami azonban a Hitelszövetkezet értelmes vezetőségét legkevésbé sem veszélyezi, hogy kitűzött nemes céljától eltérjen.

— **Választmányi ülés.** Udvarhelyvármegye Gazdasági Egyesületének választmánya e hó 7-én tartott ülésében Hollay Arthur főispán elnök akadályozva lévén, Dr Domokos Andor alispán alelnök elnökölt. Az ülésen az elnökön kívül Máthé Pál, Szabó István, Ugron Zoltán, Kassay Ákos, Zonda József, Lajos János, Gagy László, Szabó Gábor, Balázi Sándor, Ravasz Miklós, Ferencz József, Sándor Lajos, Dr Gyarmathy Dezső, Soó István, Betegh Pál, Pap Lőrinc, Sándor Gergely, Györfy Sándor, Csia Kálmán, Péter Sándor, Biró Domokos, Tófalvi István, Inke János, Ambrus Lajos, Szabó Áron, Kovács Gergely Hlatky Miklós, Dénes Samu választmányi tagok, illetve gazdaköri elnökök vettek részt. — Elnöki megnyitó után a titkár bejelenti, hogy a székelykeresztúri bikakiállítás díjainak adományozása ügyében felterjesztések tettek a kormányhoz, az O. M. G. E.- és az E. G. E.-hez s eddig csak az utóbbi válasza érkezett meg, a melylyel az E. G. E. 200 koronát adományozott s ezért neki köszönetet szavaznak s a kormányhoz új, kérelmet intéznek és azon reményben, hogy a föld-

mivelési miniszterium a szokásos díjakat adományozni fogja, a szükséges intézkedéseket megteszik. A rendező bizottságba felkértnek: Hollaky Arthur elnök, Ugron Zoltán alelnök, Gálffy Kálmán, Jakabházy Gábor és Samu, Lőrinczi Lajos segédbíró, Jeddi Tamás, Gagyí László, Bíró Dénes Bartha Gábor, Ernszt Nándor bizotts. tagokul. A bíráló bizottságba megválasztottak: A) Nagytenyésztők bíráihoz: Gyárfás Endre elnök, Daniel Lajos alelnök, Balászi Sándor, Jeddi Tamás, Zonda József, Lécsai Ferenc. B) Kistenyésztek és községek bíráihoz: Ugron Gáspár elnök, Máthé Pál, Ernszt Nándor, Gagyí Lajos, Soó István, Gyarmathy Lajos, Ferencz József, Tokaji László. C) Borjas tehénhez: Ugron János elnök, Kassay Ákos, Dénes Samu, Sándor Gergely, Ravasz Miklós. D) Üszöknél: Szabó István elnök, Perényi Jenő, Szentannai Samu, Vajna Antal, Toth Károly, László Gergely (Szentábrahám). Mindenik bizottság fel van hatalmazva, hogy a mennyiben egyik másik tag meg nem jelenne, magát a megjelent gazdaközsönségből kiegészítse. A kistenyészteknek jogukban áll a nagytenyésztők részére kitűzött díjakra is versenyezni. A kiállításra a m. kir. földmivelésiügyi miniszterium, a székelyföldi miniszteri kirendeltség, a segesvári és kolozsvári állattenyésztési felügyelőség, az E. G. E. és az O. M. G. E. meghívottnak. Új rendes tagokul felvételnek: Elek György szederjesi birtokos, Gagyí László, Dörner Béla m. kir. intéző ajánlatára pedig a homoródszentpáli, magyarosi, bágyi, martonosi, gagyí, bőződi és szentábrahádi gazdakörök. A magyar telepítő és parcellázó banknak a kért erkölcsi támogatást készséggel megadják. Bene község vásáregedélyezésére vonatkozó kérését elutasítandónak véleményezik. Az elnökség az egylet tagjai részére 200 korona értékű lóhere és lucernamagvak rendelkezésére kisorsolására felhatalmaztatik. Megkéri a székelyföldi kirendeltséget, hogy kedvezményes árban tavaszi vetőmagot adjon. Más apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

— **A tanító ujsága és a harangozó.** Egyik szomszéd falusi tanító a fölötti boszuságában, hogy előfizetés útján megrendelt kedvelt lapját: a „Székely-Udvarhely”-et — postai rendetlenségek miatt — sokkal később kapja, mintha Talian-országból érkeznék levele Székelyudvarhelyre, elhatározta, hogy ezentul a csigalassuságu falusi postai kézbesítés kikerülésével — közvetlenül lapunk kiadóhivatalától alkalmissal személyesen, vagy megbízott által viteli el a lapot. Közelebről a falu harangozója holmi ügyes-bajos dolgok irányában bejövendő volt. Mi sem természetesebb, minthogy a felig pap tanító megbizta az ujság elhozatalával a harangozót, aki örült a tanító ur bizalmának s pontosan megjelent a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában és kikapta a tanító ur előre fizetett ujságát. Néhány perc múlva visszatért s a maga számára is megvásárolt 5 krajcárért egy számot és innen boldogságtól sugárzó arccal eltávozott. Amint utólag értesülünk, a harangkezelő úgy gondolkodott, hogy ha már a tanító ur ingyen, ő pedig csak 5 kr. ellenében kapja az ujságot, legalább megfizeti a lap árát s azon melegében rá is firkantott a hirlap szélére 2¹/₂-ed kr. értéket — így mutatván be a téli esteken épen a tanító ur oktatása nyomán elsajátított törzsszámbeli tudományát. A tanító ur sehogy sem értette a dolgot s rövidesen feleletre vonta a harangkezelőt, a ki váltig erősítgette, hogy nálunk irták rá a lap árát illetően módon. Mikor pedig a tanító az ujság homlokán látható nyomtatott árjegyzéket megmutatta, Gonosz Pista élelmes sógora kénytelen-kelletlen őszinte vallomást tén s a számbeli tévedés illő kiegyenlítését nyert. Az ilyen és ehhez hasonló kalambitasoknak szülőke nem más, mint — falusi postáink legtöbbjének mizerabilis kézbesítése és általában vármegyénk községei posta-ügyének rendezetlen volta. Napi vagy legalább minden másodnapi kézbesítés, jöjjön el a te országod — ha mindjárt körjegyzői körönkint egy lovaslegény által történhetik is az!...

— **Kaszinó-közygyűlés.** A homoródokládi olvasókör (uri kaszinó) f. hó 5-én, vasárnap délután 4 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését, mely egyttal tisztújító közgyűlés is volt. A kaszinó elnöke ugyanis a közelebről elhunyt Benedek Imre nyugalmazott főszolgabíró volt; kinek halálával megüresedett az elnöki állás. A kaszinó elnökségre a járás érdemes főszolgabíróját Szabady Tivadart akarta megnyerni a kaszinó vezetősége, de a főszolgabíró, tekintettel nagymérvű hivatalos elfoglaltatására, már eleve kijelentette, hogy az elnökséget sajnálatára nem fogadhatja el s így azután az olvasókör tagjai Dr. Papp Ferenc ügyvédet választották meg a kaszinó elnökének.

— **Bögöz község földmives ifjusága** az „Agyagfalvi székelyemlék” javára hazafias jellegű műsorral egybekötött kosaras táncmulatságot rendez. 1905 február 18-án, melyre a t. közönséget ezennel meghívja a rendezőség. Kezdeté este 6 órakor. Belépti díj személyenkint 40 fillér. Helyiség özv. Csont Mózesné termei. Felülfizetéseket hirlapilag nyugtáz a rendezőség. — Demeter Domokos elnök, ifj. Kiss Ferenc pénztárnok, Péter Ferenc jegyző, Mihály Domokos, Fodor András, Mihály József, Csáki Imre ellenőrök. Rendezők: Ágoston Lina, Barabás Mária, Bencze Ilona, Csomor Berta, Fekete Borcsa, Kiss Rebeka, Kiss Julianna, Mihály Anna (id. Aroné), Mihály Anna (Ferenczé), Mihály Ágnes, Tóth Ágnes, Tóth Vilma, ifj. Bukta János, Benyóczki Mózes, Demeter Géza, Dimén Lajos, Fekete Mátyás, Gothart Ferenc, Kardalos Mihály, Mihály Imre, Tóásó Albert, Szilágyi Sándor, Tóth József, Veres Sándor. Műsor:

1. Hymnus Kölcseitől, énekl. az ifjuság.
2. Elnöki megnyitó beszéd.
3. Előadást tart Solymossy Endre koll. r. tanár ur Székelyudvarhelyről.
4. Szózat Vörösmartytól, énekl. az ifjuság.
5. Magyar nemzet, Petőfi Sándortól, szavalja Pál Regina.
6. Magyar vagyok, Petőfi S-tól, szavalja Demeter J.
7. Egy dalt énekel zenekísérettel Demeter Domokos, Csáki Vilma, Balázs Anna, Buksa Lidi.
8. A libapásztor, Jókai M-tól, Elbeszéli Tóth Györgyné.
9. Kürt szóló. Előadja Bencze Pál.
10. Pókainé. Gyulai Páltól. Szavalja Balázs Julianna.
11. Tavasz elmúlt stb. Énekl. az ifjuság.
12. A székelyekhez, Petőfi S-tól, szavalja Péter Áron.
13. Kurucz nóták. Énekl. az ifjuság, klarinétal kíséri Szathmáry Lajos.
14. Rákóczy, Petőfi Sándortól, szavalja Veres Ilona.
15. „Az istenhígyi székely leány”, Jókai Mórtól, felolvassa Demeter Domokos.
16. Székelyek, Petőfi Sándortól, szavalja Bencze Lajos.
17. Egy kurucz nóta és a Rákóczy-induló, énekl. az ifjuság.

A táncot megkezdí Tóth György, Szakács Mózes, Péter Ferencz, kik bemutatták az eredeti székely táncot.

— **Méreg-drága** — szokták mondani — az olyan hirdetés, melyet megfelelő módon és helyen — nem közöltetünk. Valósággal „k i d o b o t t p é n z” az ilyenért fizetett bármily csekély összeg. Tegyük kísérletet azonban a „Székely-Udvarhely” hirdetési rovatával s már nehányszori közlés után meggyőződünk, hogy a „Székely-Udvarhely” hirdetései a legbiztosabb eredményt nyújtják, ha megfelelő árut, megfelelő árért kínálunk, avagy keresünk. Hirdessünk tehát egész bizalommal a „Székely-Udvarhely”-ben, a hol hirdetésünket nemcsak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávolabbi részében is sok ezerezen olvassák.

— **Halálozás.** Rosenbaum Pál szentegyházsoláhfalvi körörvost sulyos csapás érte. Nővére Lola e hó 3-án elhalt Budapesten. — Temetése vasárnap d. u. 1 órakor az izr. sirkert halottas házából történt meg mély részvéttel.

— **Székely iparkamaránk** e hó 11-én (szombaton) d. u. 3 órakor székhelyén teljes-ülést tart, melynek több, vármegyénket is érdeklő pontja van tárgysorozatba felvéve.

— **A „Budapest”-szálló** városunkban bérlőt cserélt. Mult számunkban vett búcsút a „Budapest”-szálló bérlője, kinek helyét Sükd Miklós és Társa budapesti kereskedők foglalták el. Az új bérlők — mint értesülünk — nagy sulyt helyeznek városunk ezen egyik legelőkelőbb szállodája megérdemelt látogatottságára. Kötő konyhát, finom italokat fognak kiszolgáltatni és fő-élvül tüzték ki, hogy: „jobb a sűrű garas, mint a gyér forint”. Ezt az elvet pedig nemcsak az ételek és italok pontos kiszolgálásánál, hanem a termeknek egyes jótékony célu egyesületek részére való átengedésénél is gyakorolni ohajtták. Ilyen és ezekhez hasonló eljárás mellett, közönségünknek jó szolgáltatokat tehetnek s bizton számíthatnak a legmelegebb támogatásra.

Tan- és nevelésügy.

258—1905. szám.

Az állami iskolák Gondnokságainak és a községi Iskolaszékeknek

A nagyméltóságu vallás és közokt. m. kir. miniszter ur mult évi december hó 24-én 62396 szám alatt kelt rendelete értelmében Dr. Deési

Károlynak „A gyermekek gyakorlatilag fontosabb szellemi rendellenességei” c. munkáját, mely a gyermekek tanköteles korában előforduló szellemi rendellenességeit alaposan és közérthető módon tárgyalja s így a tanítószág tájékoztatására nézve nagy szolgálatokat van hivatva tenni, az összes állami és községi iskolák gondnokságainak, iskolaszékeinek és tanítóinak azzal ajánlom a figyelmébe, hogy azt a tanítói könyvtár számára szerezzék meg.

A munka ára aránylag csekély, t. i. 1 korona. Megjelent a Gyógypaedagogiai könyvtárban, mint annak 5. száma s megrendelhető Tóldi Lajos könyvkereskedésében (Budapest, II. Fő-utca 2. sz.). Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában is Székelyudvarhelyt, minden postaköltség felszámítása nélkül.

Székelyudvarhely, 1905. évi jan. hó 31-én.

Ember János,
kir. tanfelügyelő.

Törvénykezés.

Az ittas állapotban tett váltóaláírás érvénytelen. Egy váltóperben a kifogásoknak hely adott, mert a tanuk vallomásaival beigazolást nyert, hogy alperes a váltó aláírásakor nagyfokú ittasága folytán cselekedő képességében annyira korlátozott volt, hogy érvényes váltónyilatkozatot nem tehetett. Ezzel a most hozott ítélettel új irányt követnek a bíróságok, mert eddig azt a kifogást, hogy váltóadás a váltó aláírásakor beszámíthatatlan, részeg állapotban volt, nem fogadták el, amikor az adós a váltó aláírására vonatkozó körülményeket, mint saját tapasztalatán alapulókat adta elő.

Egészségügy.

Dohányzók figyelmébe. Van egy módja a szivarozásnak, amely mellett szűkebb körre van szorítva a nikotínmérgezés lehetősége. Ugy kell elszinni a szivart, hogy a vége át ne nedvesedjék. Legcélszerűbb, ha mindig száraz szipkán keresztül szívja. De vannak szenvedélyes dohányzók, — sajnos, hogy tulnyomó számban — akik azt hiszik, hogy nem is élvezet a szivarozás, ha az ajkuk közvetlenül nem érintkezik a szivarral. Ezek legalább arra törekedjenek, hogy ne rágják meg a szivarvéget, ne juttassanak hozzá nedvességet, mivelhogy az utóbbi váltja ki a dohánymérget a szivarból. A cigarettában kevesebb ugyan a nikotín, mint a borszivarban, de itt meg más a veszedelem. Először is abban rejlik, hogy a cigarettapapír elég és közben tulságosan kiszáritja a géget, másodszor abban, hogy a legtöbb cigarettázó lenyeli a füstöt és egyenesen a gyomorba szállítja a nikotint, harmadszor pedig, hogy a cigarettánál sokkal nehezebb mértéket tartani, mint a borszivarnál. Aki a borszivarhoz szokott és nem él szipkával, ügyeljen legalább arra, hogy paúzákat tartson, azaz: hogy ne egyfolytában tartsa ajkai között a szivart, továbbá ügyeljen arra, hogy meg ne rágja a szivarvéget. Thon Dr. Londonban, aki speciálista a nikotín okozta betegségekben, határozottan ragaszkodik a szipkához, meg azt is ajánlja, hogy vegyünk a szipkába egy kis vashlorid-vattát, amely a dohányban levő mérgek nagy részét lekötí s ezzel a káros hatásukat megszünteti. Aki megpróbálták, határozottan állítják, hogy még az olcsóbb-fajta szivar is jobban ízlik ily módon.

Közgazdaság.

Gazdákat és iparosokat érdeklő elvi jelentőségű határozatok. Erdei termékeknek mások földjén való átszállítása kérdésénél az égetett mész is erdei terméknek, illetőleg erdei mellékterméknek minősítendő. — Állandó házadómentességben részesülő házak után községi pótdadó ki nem vethető. — Nem iparszerűleg gyakorolt köfejtéshez sem telepengedély, sem iparigazolvány nem szükséges. — Azon cselekmény, hogy valaki a mezőn dohányozás közben az eldobott égő gyufával a tarlót meggyújtotta, a mitől a szomszédos erdőrézlet meggyulad, gondatlanságból okozott tüzvész okozását képezi s elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik.

Gyarmathy István

épület és
butor
aszialos

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt elvállal és pontosan teljesít minden e szakba tartozó munkákat. — Mindenféle alkalmakra készít csinos **ajándék- és emléktárgyakat** a legújabb rajzok és minták szerint, jótállás mellett. — Jelszava: **szolid munka, jutányos ár és pontosság!**

Kiadó lakás. Székelyudvarhelyt, az Erzsébet-szálloda emeletén a nagyobb lakosztály 3 utcai, 1 udvari, 1 előszobával, konyha, kamra, pince, fatartó és más mellékhelyiségekkel folyó évi április 24 től bérbeadó. Értekezni **Dézszy Antal** háztulajdonosnál lehet.

Kiadó lakás a Kossuth-ut-cában. Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám alatt egy 4 szoba, konyha, kamra, kitűnő pincék- és mellékhelyiségekkel, külön udvarral és a Küküllő partján levő kerttel folyó évi Szent-Györgynaptól kiadó. Értekezhetni a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában.

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a **Kovács-féle legújabb cimbalomiskolájából**. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajza, 50 legújabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona. Kapható: **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körút 5. sz.

Eladó gyapjufűsülő és cséplőgép. Egy évig használt **gyapjufűsülőgép**, melynek napi munkaképessége 120—150 kilóig megy s úgy lóra, mint vízre alkalmazható: 600 koronaért; egy **lovasszéplőgép** pedig 200 koronaért eladó. Teljesen jó, napi munkaképessége 50—60 hektóliter gabona. Cím: **Popper Bernát** vegyeskereskedő **Lemhény** (Háromszékvármegye).

Réz- és ruggyanta-bélyegzők egyesek hivatalok

testületek számára, valamint „Gumosít” jelző készülékek üveg, porcellán, vas, bádóg, kő, fa, vászon, zsák, vitorlavászon, jute, posztó és állatokjelzésére, égető, vasak, érc értékgyek, ajtó-táblák; bronz ajtó

tábla vésett névvel, horganyból fekete alappal öntött termézetes fényezett betűkkel, ajtó- és kulcsszámok, monogramok pecsétnyomónak és ruhajelzéshez, valamint himzéshez, „Diadal” legolcsóbb és legjobb ruggyanta kézi-nyomda kaphatók és megrendelhetők **Betegh Pál** könyvpapír-, író- és rajzszekereskedésében Székelyudvarhelyt, (Kossuth-utca.)

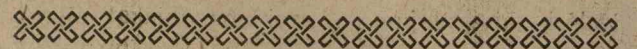
Kerestetik egy száraz, egészséges, tiszta két szobás lakás konyhával március elsejére. Cím e lap kiadóhivatalában.

15—30 korona

napi kereset elérhető kockázat nélkül **Erzsébet-szallórium** és egyéb sorsjegyek eladása által. Tisztességes egyének bármely szakmából forduljanak

Köváry Ármín

bank- és váltóüzletehez
Budapest, IV. ker. Ferencziek-tere 9.

Saját magát
károsítja,
ki szőlőolt-
vány-
szükséglet
tét nem
fedezi a

Küküllőmenti Első Szőlőoltvány-telepnél.

Tulajdonos: **Caspari Frigyes** Medgyes, Erdély.
A telep oltványait az elmúlt száraz nyáron raponta több mint 2 millió liter vízzel öntözték, miáltal az oltványok ideálisan fejlődtek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 1—20

Örökbecsü előadási zenemű-darabok

zongorára 2 kézre **Betegh Pál** könyv- és zeneműkereskedésében:

2. Bach E.: Tavasz ébredése — 50 f	2. Schumann R.: op. 12 3 sz. Miért? — 50 f
2. Beethoven: op. 33. 1. sz. Bagatelle — 80 f	és op. 15. 7. sz. Álmodozás — 50 f
3. „ 13. Andante a „Pathetik” szonátából — 80 f	1. „ 85. 1. sz. Születésnap ind. — 50 f
1. „ 119. Bagatelle — 50 f	2. „ 124 16. sz. Altató dal — 50 f
1. „ Allegretto — 50 f	3. „ 82. 7. sz. A madár mint jós — 50 f
2. „ Albumlap Elíznek — 50 f	Tschaikovsky P.: op. 2. 3. sz. Dal szöveg nélkül — 50 f
1. Boccherini: Menuetto és Haydn: Ökörmenuetto — 50 f	3. „ 10. 2. sz. Humoresque — 50 f
3. Chopin Fr.: op. 9. 2. sz. Nocturno — 80 f	2. „ 37. 4. sz. Hóvirág — 50 f
2. „ 28 15. sz. Prelude — 80 f	1. Weber: Románc és Allegretto — 50 f
2. „ 34. 2. sz. Valse brillante — 80 f	4. „ op. 65. Felhívás keringőre — 150 f
3. „ 35a. Gyászinduló — 80 f	
3. „ 65. 1. sz. Keringő — 50 f	
1. „ 18. Keringő — 1. — f	
1. XIII. Lajos: Gavotte-ja — 80 f	
1. Haydn F.: Serenade — 50 f	
1. „ Andante — 80 f	

1. Mendelssohn F. Bartholdy: Nászinduló — 50 f	
2. „ (op. 19. 4. sz. Dal szöveg nélkül) — 50 f	
2. „ 19. 6. sz. Velencei gondola-dal B-dur — 50 f	
3. Mendelssohn F. Bartholdy: 62. 6. Tavasz dal — 80 f	
2. Mozart W. A.: Rondo á la Turca — 80 f	
3. Rubinstein A.: op. 3. Melodia — 50 f	
2. Schubert F.: op. 9 Keringő — 50 f	
3. „ 51. 1. sz. Katona ind. — 50 f	
1. „ 54. Magyar induló — 50 f	
2. „ 78. 3. sz. Menuetto — 50 f	
3. „ 90. 2. „ Impromptu 1 — f	
2. „ 94. 3. „ Moment musical és Scherzo B-dur — 50 f	

Grammophonok és Phonographok

teljes felszereléssel vagy anélkül csakis elsőrendű gyárimány

legelőnyösebben kapható

Betegh Pál könyv- és zeneműkereskedésében

Székelyudvarhely, Kossuth-utca

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

Alapítattott: 1865.

o o o o női- férfi divataruháza Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám.

Alapítattott: 1865.

Legolcsóbb bevásárlási forrás! Gyors és pontos kiszolgálás!

Farsangi idényre!

Hölgyeknek:

Jelmez és béli ruhákhoz való kelmék, diszek legnagyobb választékban kaphatók.

Jelmez és béli ruhák elkészítése elvállaltatik a legjutányosabb árakban.

A legjobb és legdivatosabb szabás előre is biztosítottatik.

Uraknak:

I rend szalon (kaiser) öltöny már 19 frttól

I rend szalon (kaiser) öltöny finomabb 24 frttól

I rend szalon egész finom 28 frttól

frak öltönyt egész finom kivitelben 30 frttól felfelé szállítok.

A raktáron levő összes téli árukat — előre haladt idény miatt — mélyen le szállított árban kiárusítom.

